

Lokkilinnut Tampereen kaupunkirakennusten katoilla

Lasse Kosonen
Tampereen kaupunki 2008

Johdanto

Kaupunkien linnusto elää muutospaineiden aikaa. Kaupunki kasvaa, laajenee, kaavoittuu ja rakentuu. Muuttuvissa olosuhteissa luonnon on väistyttävä tai sopeuduttava. Lokkilinnut ovat mainio esimerkki sopeutujien eturintamasta. Jo 1800-luvun lopulla todettiin harmaalokkien vallanneen Bulgarian satamakaupunkien kattorakenteet pesimäpaikoikseen (Kumerloeve 1957) ja myöhemmin sama tapa levisi muuallekin Eurooppaan ja Amerikkaan. Erityisen tarkkaan seurattua se on ollut Englannin rannikko- ja teollisuuskaupungeissa (ks. esim. Cramp 1971). Gloucesterin alueella Etelä-Englannissa arvioitiin v. 2004 pesivän pari tuhatta paria selkä- ja harmaalokkeja (Anon. 2005) ja Bristolin ensimmäinen kattolokkipari todettiin v. 1972. Nyt pesivä kanta on n. 1800 paria (Stuart 2004). Koko Brittein saarilla niitä pesinee tällä hetkellä katoilla kymmeniä tuhansia pareja.

Suomessa ensimmäinen harmaalokin (*Larus argentatus*) kattopesintä todettiin Tampereella vuosina 1975-77 (Kosonen & Mäkinen 1978), jolloin yksi pari pesi Tammerkosken Takon altaan luona sijainneen kolmikerroksisen värjäämörakennuksen katolla. Kalatiiroista (*Sterna hirundo*) tunnettiin jo varhaisempikin kattopesintä: ent. Lokomon tehdashallin katolla on pesinyt kalatiiroja jo ainakin vuodesta 1966 lähtien (Hakala & Jokinen 1971, Kosonen 1989). Kalalokin (*Larus canus*) tilanne on ongelmallisempi. Laji on lokeistamme sopeutuvim ja vanhastaan tunnettua on sen tapa pesiä esim. latojen ym. rakennelmien katoille tai jopa puihin. Kaupunkirakennuksissa se alkoi pesiä vasta 1970-luvun lopussa Helsingissä, jossa se pesi vv. 1977-79 Helsingin Katajanokalla kaupungin talletusmakasiinin katolla. V. 1981 laji pesi ensimmäistä kertaa myös Tampereella, kun Lokomon tehdashallin kattotasanteella pesi yksi pari tuottaen yhden lentokykyisen poikasen (Kosonen 1981).

Muualla Suomessa kattavia selvityksiä kaupunkitalojen katoilla pesivistä lokeista ei ole tehty. Helsingin alueelta on esitetty arvioita, joiden mukaan katoilla pesisi 200-300 paria harmaalokkeja, 800 paria kalalokkeja, 20-40 selkälokkiparia ja 1-2 merilokkiparia (R. Pakarinen kirj., Heikkonen & Pakarinen 2007). Turussa pesii ainakin kolmea eri lokkilajia (J. Laine suull.), Porissa ja Raumalla kalalokkeja (A.Rantamäki, e-mail), mutta esim. Oulusta kattopesintöjä ei toistaiseksi tunneta (M.Tynjälä, suull) eikä myöskään Joensuusta (mahdollisesti kuitenkin kalalokkeja, R.Juvaste, e-mail). Jyväskylässä pesii katoilla ainakin kalatiiroja ja naurulokkeja (J.Virtanen, e-mail) ja Hämeenlinnassa kalatiiroja (M. Lahti, suull). Valkeakoskella pesii muutamia harmaa- ja kalalokkipareja (O.Haukkovaara, kirj.). Lisäksi Pirkanmaalta on todettu kattopesintöjä Nokialta (kalalokki ja kalatiira, omat hav.) ja Akaan Viialasta (harmaalokki ja kalatiira, T.Itkonen, kirj) sekä Vammalasta (kalalokki, K. Pihlava, kirj.) Tähän lisäksi voidaan laskea kalalokkien pesinnät kesämökkien, latojen, vajojen ym. rakennelmien katoilta, joita tunnetaan eri puolilta Pirkanmaata.

2. Aineisto ja menetelmät

Aineistoa tähän selvitykseen keräsin käymällä itse sopivissa kohteissa ja toisaalta Aamulehdessä 6.5. 2008 julkaistun artikkelin (ks. liite) perusteella, jonka yhteydessä pyysin katolla pesivistä lokeista havaintoja. ”Sopivat” kohteet olivat jo vanhastaan tietämiäni pesimäpaikkoja ja lisäksi kävin muutamissa ”korkeissa” rakennuksissa tähystelemässä kiikarilla mahdollisia hautovia lokkeja. Tällaisia paikkoja olivat mm. Amurinlinna, Hatanpään sairaala, Kaupungintalo, Hotelli Ilves, Pienteollisuustalo ja Attilan kiinteistö. Yleisöltä tulikin havaintoja kiitettävän runsaasti. Sain yli 50 yhteydenottoa, joista valtaosa koski itse kattopesintöjä, murto-osa muita lokkihavaintoja tai muilta paikkakunnilta. Parasta havainnointiaikaa oli toukokuu, jolloin lokeilla valtaosaksi on munat ja hautovan lokin havaitseminen on helppoa. Poikasvaiheessa havainnointi on tulkinnanvaraisempaa, koska

lokit käyvät katolla epäsäännöllisemmin ruokkimassa poikasiaan. Lisäksi pidin silmällä poikasikaan kerjääviä lokinpoikasia ja hyökkäileviä emoja.

Tulokset perustuvat systemaattisiin laskentoihin. Luonnollisesti kaikkia ei voitu havaita, mutta uskon, että todelliset määrät ovat korkeintaan 10-20 paria korkeammat. Erityisesti tämä koskee kalalokkia, joka voi pesiä hyvinkin vähäpätöisessä rakennelmassa ja yksittäin.

3. Miksi katolla?

Kattotasanne tai vinokatto tarjoaa oivan pesimäpaikan. Tällaiset paikat ovat kilpailuttomia ja pedottomia. Tasakatto on paras; niillä on usein mursketta tai hiekkaa, joihin juurtuu kasvamaan myös kasvillisuutta, useimmiten kuivuutta kestäviä heinälajeja tai maksaruohoja. Nämä tarjoavat hyvän pesäalustan, mutta lokit tuovat pesäaineksia myös etäämpää. Joskus katoilla voi kasvaa joku yksittäinen puuntaimikin. Lokomon hiekkapäällysteisiltä kattotasanteilta laskettiin v. 1993 42 eri siemenkasvilajia! (T.Lahtonen, kirj.). Petojen aiheuttamasta saalistuksesta ei katoilla yleensä ole pelkoa; harmaalokki voinee sentään itse toimia "petona" muille lokkilajeille ja kalatiiralle. Lokit ovat ravinnonhankinnassaan varsin monipuolisia ja ruokalähteet ovat kaupungissa usein lähellä: sekä Pyhäjärvi että Näsijärvi tarjoavat kalaravintoa ja torit ja kadut muuta ravintoa. Silloin tällöin ne voinevat napata myös kaupungissa pesiviä linnunpoikasia. Esim. kaupungintalon katolta löytyi harmaalokin pesän vierestä harakanpoikasten jäännöksiä. Osa kaupunkiharmaalokeista voi erikoistua pyydystämään myös aikuisia lintuja, kuten puluja, naakkoja ja naurulokkeja (Kosonen 1983). Osa kalatiirroista käy verottamassa lidesjärven runsasta särkikalakantaa.

Suurin ongelma katoilla pesimisessä voi olla katon pinnan kuumeneminen helteellä, jolloin poikaset voivat kuolla hypertermiaan. Usein poikaset hellepäivinä hakeutuvatkin katoilla oleviin vähäisiin suojapaikkoihin kuten katon reunuksen alle tai jonkun rakenteen (piipun, ilmanvaihtotorven tms.) varjoon. Toisaalta pitkinä sadekausina lokinpoikaset voivat myös kastua läpimäriksi, joka voi heikentää niiden menestymistä. Toinen ongelma on lokinpoikasten päätön säntäily katolla. Vähäisestäkin häiriöstä ne voivat sännätä juoksemaan ja putoavat katon reunan yli tyhjiyteen. Osa poikasista voi selvitä ilmalennosta hengissä, mutta on silloin alttiina maassa vaaniville pedoille, ihmisille tai liikenteelle. Jotkut kuolevatkin liikenteen uhrina. Normaalisti lokkilinnuilla on kolme munaa, joista kuoriutuvista poikasista usein vain osa selviää lentokykyisiksi. Erityisen riskialtista tämä on vinokatoilla. Kalatiiran poikaset sen sijaan häiriön uhatessa paina utuvat yleensä alustaa vasten, eivätkä siten putoa katolta ja selviytyminen lentokykyiseksi on varmempaa.

4. Pesimäpaikat

4a) Harmaalokki

Yhteensä todettiin katoilta 79 harmaalokin pesintää. Pesimäpaikat keskittyvät valtaosaksi Tampereen keskusta-alueelle. (ks. kartta). Keskustasta etäisin pesintä oli Ikuri-Kalkun Myllypuron alueella Kaukokiidon katolla. Useimmat pesimäpaikat sijaitsivat yksittäin, mutta muutamissa kohdin havaittiin myös pieniä tihentymiä, kuten Metso Mineralsin entisen huoltokorjaamohallin katolla pesivät 27 harmaalokkiparia. Merkittävin havainto oli ilmeinen tuhkaselkälokin ja harmaalokin sekapesintä (R.Juvaste, e-mail). Ko. paikka on sama missä vuodesta 1966 pesi kalatiiroja, parhaimmillaan 30 paria, mutta harmaalokkien tullessa pesimään samalle katolle kalatiirat joutuivat väistymään. Kalatiirujen käyttäytymisessä oli tuolloin havaittavissa selkeä muutos: ne ryhmittäytyivät pesimään "harmaalokkivapaalle vyöhykkeelle" hallin keskitasanteelle, kun taas harmaalokit pesivät molemmilla ylätasanteilla.

Lisäksi kalatiirat slummiutuvat tiheäksi yhdyskunnaksi ja niiden pesintä myöhästyi selvästi normaalista. Kalatiiran pesintä loppui ko. hallin katolla 1990-luvun lopussa ja linnut siirtyivät muualle harmaalokin paineen alaisina. Muita merkittäviä harmaalokkitihentymiä olivat Ympäristötietokeskus Moreenian katto (8 pesää) ja kaupungintalon katto (4 pesää). Harmaalokki pesii yhtälailla tasakatoilla kuin vinokatoillakin. Vinokatolla ne pesivät usein savupiipun ym. rakenteen kulmauksessa tai tasotikkaiden välissä. Keskimäärin harmaalokki pesii selvästi korkeammalla kuin kalalokki ja etukäteen oli usein arvattavissa pelkästä pesimäpaikasta kumpi lokkilaji oli kyseessä.

4b) Kalalokki

Pesiviä kalalokkipareja todettiin katoilla 72 paria. Laji näyttää viime vuosina suuresti runsastuneen kattopesijänä. Se suosimien rakennusten skaala on laaja; se pesii yhtälailla korkeiden kaupunkirakennusten katoilla, savupiipuissa ja räystäillä, mutta myös matalissa rakennuksissa, kuten makasiineissa, ladoissa, kesämökkien katoilla ja piharakennuksissa. Myös se saattaa pesiä jonkun muun keinorakenteen päällä, esim. lautataapelissa, käyttämättömässä työkoneessa ym, joissa harmaalokin ei ole todettu vielä pesivän. Kalalokki pesii mielellään yksittäin, mutta myös pikku yhdyskuntia todettiin: Suomen Triכון entinen rakennus 14 pesää, Sampolan katto 3 pesää, Metso Mineralsin katto 4 pesää.

4c) Selkälokki

Varmistettuja pesintöjä todettiin kaksi: 13.5. entisessä Suomen Triכון rakennuksessa (3 munaa). Pesintään viittaavaa käyttäytymistä todettiin myös Hatanpään Metso Mineralsin alueella, jossa liuskeli ainakin 2 selkälokkiparia ja Risto Juvaste rengasti myöhemmin yhden poikaset. Erikoisin tapaus oli ilmeinen tuhkaselkälokin (*L. fuscus graellsii/heuglini*) ja harmaalokin sekapesintä, jonka Risto Juvaste totesi Metso Mineralsin katolta. Vuonna 2007 Hatanpäänkatu 20:ssa varmistettiin Pirkanmaan ensimmäinen selkälokin kattopesintä (Olli Haukkovaara, kirj). Kaksi poikasta varttui tuolloin lentokykyisiksi. Selkälokin kattopesintöjä on todettu myös Turusta, Paraisilta ja Helsingistä. Brittein saarilla selkälokin pesintöjä on runsaasti – kyseessä on kuitenkin toinen alalaji, ns. lännenselkälokki (*Larus fuscus graellsii*).

4d) Naurulokki

Ainoa naurulokin rakennuspesintä todettiin Onkiniemessä 13.5. Suomen Triכון rakennuksesta rantaan päin olevan rakennuksen tasakatolla. Naurulokki on rakennuspesijänä Suomessa hyvin harvinainen; Jyväskylässä on pesinyt muutamia vuosia pieni yhdyskunta ja Tampereelta on Hatanpään Lokomon katolta rengastettu 1 poikanen 15.6.2000 (J.Tast, sähköposti). Tämä oli tietääkseni naurulokin ensimmäinen kattopesintä Suomessa. Jyväskylän matkakeskuksen katolla, pesivät ensimmäiset 4 paria v. 2006 ja v. 2007 jo 25 paria ja 2008 39 (Jukka Virtanen, sähköposti). Muita rakennuspesintätietoja ei Suomesta tunneta. Myöskään Fisk (1978) ei tunne tällaisia tapauksia maailmalta – toki tilanne voi nyt – 30 vuotta myöhemmin - olla toinen.

4e) Kalatiira

Kalatiirujen kattopesintöjä todettiin viidellä paikalla yhteensä 30 paria. Kaikki paikat olivat tasakattoisia ja murskepäälyksisiä kattotasanteita. Maailman ensimmäinen tiedossa oleva kattoyhdyskunta todettiin ainakin vuodesta 1966 lähtien Hatanpään Lokomon tehdaskiinteistöjen hiekkapäälysteisillä kattotasanteilla (Hakala & Jokinen 1971). Vanhastaan laji pesi huoltokorjaamohallin katolla, mutta pesintä siirtyi osaksi läheisen kokoonpanohallin katolla, kun huoltokorjaamohallin katolla tehtiin korjaustöitä. Parhaimmillaan siellä pesi 30 paria (vuonna 1992) , mutta yhdyskunta joutui väistymään

harmaalokkien vallatessa katot. Pesintätulos oli yleensä hyvä, koska pedot katolta puuttuivat. Poikastuotto paria kohti oli keskimäärin 1,84 (vuodet 1975-81, ei vuotta 1976), joka on selvästi korkeampi kuin luonnonpopulaatioissa (Kosonen 1989). Ainoastaan kattotasanteiden kuumeneminen helteillä verotti poikastuottoa. Ajoittaiset katon korjaukset häiritsivät myös pesintää ja kalatiirat hakeutuivat myös muille katoille samalla tehdasalueella. Nyt alueella pesi enää 5 paria omalla kattotasanteellaan. Osa tiiroista on varmaankin siirtynyt lähistöllä olevalle Tampereen Veden rakennusten kattotasanteille, jossa nyt pesi 9 paria. Täällä kalatiira on pesinyt katolla ainakin viitisen vuotta. Toinen mahdollinen siirtymä on ollut Viinikan Startaxin katto, jossa nyt oli 10 pesää. Hervannan palolaitoksen pesintä (1 pari) oli palomiesten mukaan nyt ensimmäistä vuotta, kun taas Sarankulman Metson katolla niitä on ollut nelisen vuotta. Kalatiiran kattopesintöjä Suomesta tunnetaan lisäksi Hämeenlinnasta (jo 1990-luvulta), Jyväskylästä (n. 30 paria), Akaan Viialasta, entisen vaneritehtaan katolta (34 hautovan oloista, katolle ei kiivetty, T.Itkonen, sähköposti) ja Nokialta (21-22 paria v. 2008, L.Kosonen ja P.Rintamäki). Nokian yhdyskunta oli sikäli erikoinen, että tasakaton päällys oli käytännössä kattohuopaa, joten munat oli munittu silkalle kattohuovalle ja pesäaineksia oli olemattoman vähän. Tästä syystä monet munat olivat vierineet ”pesästä” tai muuten tuhoutuneet. Maailmalta kattopesintöjä on tunnettu vain Pohjois-Amerikasta (MacFarlane 1977), Brittein saarilta (Easton 1994) ja Virosta (J.Shergalin, suull.). Sen sijaan McGowanin (1969) ilmoitus kuuden kalatiiranparin pesinnästä katolla Amerikassa, Pompano beachilla todettiin koskeneen ruusutiiraa *Sterna dougallii* (Fisk 1978).

4f) Muut lintulajit

Tässä selvityksessä ei tavattu muita lintulajeja katoilla pesivänä. Aikaisemmin olen tavannut Lokomon tehdashallin katolta pesivänä kivitaskun, sinisorsan ja pikkutyllin. Ko. pesinnät olivat samalla katolla kuin nykyinen harmaalokkiyhdyskunta. Pikkutyllin pesintä kattotasanteella oli Suomen ensimmäinen (Kosonen & Nyström 1992). Helsingissä pesii katoilla myös muutama pari merilokkeja ja lisäksi meriharakoita (R. Pakarinen, kirj.) . Meriharakoiden kattopesintöjä voisi olla odotettavissa Tampereellakin, koska meriharakka on alkanut pesiä Tampereella vuodesta 1986 lähtien (Aro 1990) ja kanta on hienoisessa kasvussa. Kyseinen meriharakan pesintäkäyttäytyminen tunnetaan eri puolilta maailmaa (Fisk 1978).

5. Lokkilintujen kattopesinnästä aiheutuvia ongelmia

Lokkilintujen ”tulo” kaupunkeihin on aiheuttanut useita ongelmatilanteita. Jo 1970-luvulla Lokomon alueella valitettiin poikasiaan puolustavista, aggressiivisista tiiraemoista. Lintuemot ovat erityisen aggressiivisia silloin, kun poikaset ovat kuoriutuneet. Varsinkin kun avuttomat lokinpoikaset juoksevat maassa, lokkien hyökkäily voi vaikuttaa uhkaavalta. Lokomon työntekijöistä jotkut joutuivat paikkauttamaan päälakeaan, kun tiirat nokkaisivat vertavuotavia haavoja päähän. Saman koin itsekin Lokomolla ainakin kerran. Päälaella kulkevan verisuonen kautta huppelehtii hurmetta hetken aikaa melko vuolaasti, vaikka se pian tyrehtyykin. Varhemmissa lintukirjoissa kalatiiran ei tiedetä hyökänneen näin aggressiivisesti, vaikka lapintiiralla se oli melko tavallista (Lemmetyinen 1971, Kosonen 1993). Toisen kerran koin vastaavan vertavuotavan tilanteen Lielahdessa v. 1983, jossa kalatiirayhdyskunta pesi selluloosatehtaan jätelietteellä. Myös harmaalokki voi iskeä jalallaan päähän; itselleni se on ainakin kahdesti aiheuttanut verta vuotavan haavan. Sen sijaan kalalokin en ole todennut koskaan – päätä hipovista syöksyistä huolimatta – tehneen kiinni-iskuja.

Englannista on raportoitu tapaus, jossa 80-vuotias mies oli siivoamassa lokkien aiheuttamaa sotkua autotallin katolta, kun joukko harmaalokkeja alkoi syöksyä häntä kohti. Yrittäessään

hätistää niitä pois heiluttamalla käsiään, hän menetti tasapainonsa ja putosi katolta saaden surmansa. Hänen todettiin kylläkin kuolleen sydänkohtaukseen (Stuart 2004).

Valittajien mielestä lokit myös likaavat ulosteillaan eri paikkoja, mm. autoja pysäköintipaikoilla. Tästä aiheutuu valittajien mielestä myös tautiriskiä, joka kuitenkin lienee varsin vähäinen, vaikka pienen osan harmaalokeista on todettu kantavan salmonellaa. Edelleen ongelmaksi on koettu lokkien metelöinti varhain aamulla.

Lokeista ollaan myös huolissaan. Erityisesti isojen lokinpoikasten ”toikkarointi” liikenteen seassa on koettu traumaattiseksi ja joskus olen joutunut hakemaan ja siirtämään lokin poikasia turvallisempiin paikkoihin. Ihmiset myös tulkitsevat väärin isojen – jo lentokykyistenkin – lokinpoikasten pitkän oleskelun pihossa ja arvelevat niiden olevan jotenkin vaurioituneita. Myös joitakin loukkaantuneita lokkeja olen joutunut siirtämään.

Oma ongelmansa ovat ”röyhkeät” lokit, jotka saattavat viedä jäätelötötterön tai lihapiirakan syöjänsä kädestä. Tällaisia lokkeja on ilmoitettu erityisesti Särkänniemen huvipuistoalueelta (ks.liite). Tällaista ruokasieppausta on todettu myös Helsingin Kauppatorilla (Pienmunne ym. 2008).

6. Torjuntamahdollisuuksia

Kaikki lokkilinnut ovat rauhoitettuja; harmaalokki kuitenkin vain pesimäaikaan 1.4.-31.7. välisen ajan. Niiden pesien ja emojen hävittäminen vaatii aina luvan. Harmaalokilla luvan myöntää riistanhoitopiiri ja kokonaan rauhoitettujen lokkilintujen (kala-, selkä-, naurulokki ja kalatiira) kohdalla lupaa on pyydettävä ympäristökeskuksesta. Kynnys lupien myöntämiseen on ainakin ympäristökeskuksella korkea (M.Reinikka, suull.), eikä hakemuksiakaan ole tullut montaa. Pohjois-Hämeen riistanhoitopiiri sen sijaan on löysäkätisempi ja on myöntänyt v. 2008 poikkeusluvan 708 harmaalokin tappamiseen pesinnän aikaisen rauhoituksen aikana! Pelkästään Tarastenjärven kaatopaikalle myönnettiin lupa 500 lokin vähentämiseen. Sopii kysyä, onko riistanhoitopiirin linja liian löysä? Esimerkiksi 2.9. illalla huomattiin Aitolahdella kahden miehen ampuvan ”riistanhoitopiiriin luvalla”. Haavoittuneita ja kuolleita lintuja putosi veteen 70-100 - osa jäi siipirikoksi. Ongelmana on lajintuntemus. Tarastenjärven kaatopaikalla vieraillee leegio muitakin kuin harmaalokkeja. Tuskin ampuja välttämättä tuntee, mitä on ampumassa, jos linjalle sattuu vain iso lokki. Poliisi kävi myös riistanhoitopiiriin luvalla ampumassa Kaupin Sotainvalidien veljeskodin katolla pesineet harmaalokit juuri niiden aggressiivisuuden vuoksi. Samoin tietämättömyydestä tai välinpitämättömyydestä johtuvia hävitystapauksia on tullut tietoon.

Lokkien pesintää on mahdollisuus ehkäistä ennalta. Gloucestershire Gull Action Group ja Gloucester City Council ovat yhdessä laatineet oppaan ”*Gulls – how to stop them nesting on your roof*”, jossa annetaan käytännön ohjeita, kuinka saadaan pidetyksi lokit pois katoilta. Menetelmistä tehokkaimpia ovat mekaaniset esteet, kuten eräänlaiset piikki- ja lankajärjestelmät, verkkojen asettaminen katoille sopiviin paikkoihin ja erilaiset pelättimet, kuten huuhekajankuvat tai melua tuottavat laitteet. Viime mainittua on käytettykin jo Tampereella. Sulonen (2006a ja b) kertoo, että lokit häädettiin Härmälästä Kalmarin varastoalueelta elektronisella lokkikarkottimella, joka toisti karmeaa kalalokin hätähuutoa kuukausikaupalla! Kerrallaan huuto kestää 40 sekuntia ja taukoaa vain 20 sekunniksi. Hyvällä keliällä laitteen ääni kantautuu kilometrien päähän. Myös vuonna 2008 laite oli toiminnassa ja aiheutti häiriötä lähistön asuma-alueelle (H.Sulonen, e-mail). Sikäli kun viime mainitun menetelmän teho on todistettu, sitä voisi käyttää sopivissa kohteissa muuallakin. Myös on tärkeää olla ruokkimatta lokkeja ja ruokajätteen yleiseen käsittelyyn on syytä kiinnittää huomiota.

Hyökkääviä lokkeja tai tiiroja on helppo torjua pitämällä kättä tai kättäpitempää (esim. keppiä tai sateenvarjoa) pään päällä. Tällöin lokkilinnut eivät uskalla hyökätä täysillä.

7. Kirjallisuus

- Aro, S. 1990: Meriharakan pesinnästä Tampereella. – Lintuviesti 15: 108-109.
- Cramp, S. 1971: Gulls nesting on buildings in Britain and Ireland. – British Birds 64: 476-487.
- Fisk, E.J. 1978: The growing use of roofs by nesting birds. – Bird-Banding 49: 134-141.
- Easton, A.C 1994: Roof nesting by Common Terns in Lowestoft. – Suffolk Birds 43: 18-19.
- Hakala, T. & Jokinen, M. 1971: Pesivä kalatiirapopulaatio tehdashallin katolla. – Ornis Fennica 48: 134-136.
- Heikkonen, T. & Pakarinen, R. 2007 (in Huuska, P. & Miinalainen, M. toim): Katsaus Helsingin ympäristön tilaan 2007. – Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 12/27.
- Kosonen, L. 1981: Kalalokin *Larus canus* pesintä rakennuksen katolla. – Lintuviesti 6:162-163.
- Kosonen, L. 1983: A Herring Gull *Larus argentatus* preying on adult birds. – Ornis Fennica 60:88-89.
- Kosonen, L. 1989: Kannattaako kalatiiran pesiä katolla? – Lintuviesti 14: 84-90.
- Kosonen, L. 1993: Kalatiira peltolintuna ja huomiota sen aggressiivisuudesta. - Lintuviesti 18: 70-71.
- Kosonen, L. & Mäkinen, R. 1978: Harmaalokin pesintä rakennuksessa. – Ornis Fennica 55:87.
- Kosonen, L. & Nyström, H. 1992: Pikkutyöllin pesintä Lokomon katolla. – Lintuviesti 17: 27-28.
- Kumerloeve, H. 1957: Silbermöwenbruten auf Hausdächern. – Ornithologische Mitteilungen 9: 112.
- Lemmetyinen, R. 1971: Nest defence behaviour of Common and Arctic Terns and its effects on the success achieved by predators. – Ornis Fennica 48:13-24.
- MacFarlane, A.E. 1977: Roof-nesting by Common Terns. – Wilson Bull. 89:475-476.
- McGowan, A.F. 1969: Common Terns *Sterna hirundo* on roof in Pompano beach. – Fla. Nat. 42-172.
- Pienmunne, E. , Pakarinen, R., Paaer, P. & Nummi, P. 2008: Kauppatorin lokkitutkimus 2007. – Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 7/2008. 28 ss.
- Stuart, J. 2004: Attack of the killer seagulls. – Internet, 6 ss.
- Sulonen, H. 2006a: Lokkikarkotin huutaa yötä päivää Härmälänrannassa. – Lintuviesti 31: 7.
- Sulonen, H. 2006b: Härmälänsaarenkatu 3. 4. kerroksen asukkaat. – Lintuviesti 31: 18-22.

8. Lokkilintujen pesinnät rakennuksissa v. 2008

Harmaalokki *Larus argentatus* (79)

Tampere: **28.4.** Ympäristötietokeskus Moreenian kattotasanne: 8 munapesää, joista kahdessa 2, lopuissa 3 munaa, **30.4.** Kaupungintalo: a) 2 pesää, mol. 3 munaa, b) Kauppakatu 4 (sisäpiha, vihr.katto), hautoo, c) Siperian kiinteistö, hautoo, d) Kaukokiidon alue, Teollisuustie 7, 1 muna, **5.5.** a) Tammelanpuistokatu 39 katto, 2 hautoo b) Tullintorin taknan oleva vaaleanharmaa rak, hautoo c) tieto: sähkölaitos (Tampereen valtatie), itäisin rakennus, hautoo (O.Haukkovaara), **6.5.** a) tieto: Sorinkatu 8, hautoo (O.Haukkovaara), b) Vapriikki, kosken puoleisella alatasanteella, 3 munaa, **7.5.** Metso Minerals (ent. Lokomo), länsiosa 10 pesää ((yhdessä 1, muissa 3 munaa), keskiosa 8 pesää (2 x 1, 3 x 2, 3 x 3 munaa), itäosa 9 pesää (kaikki 3 munaa), seur. hallirakennus edellisestä N (katolla lukee Metso) 1 pesä, 3 munaa, **8.5.** tieto: a) Satamakatu 3/Kuninkaankatu 49, hautoo

etelälappeella, b) tieto: Hämeenpuisto 41, hautoo, c) Sammonkatu 25, hautoo, Leena Tervonen-Goncalves, d) Sammonkatu 27, hautoo, Saara Jantunen, tulkittu samaksi kuin ed., e) Savilinnankatu 1, hautoo (Tapani Huhta), f) Finlayson, värjäämörakennuksesta seuraava, kaupungin puolella, hautoo, g) Kauppakatu 14, pankin talo, hautoo (Mauri Grönroos), Hatanpään valtatie 6, hautoo (O.Haukkovaara), **9.5.** a) Satakunnankatu 32-34, hautoo, b) Puuvillatehtaankatu 15, hautoo, c) K-Kirsikan takana oleva Jopin talo, hautoo, d) Hämeenpuisto 8, hautoo, e) Mustanlahdenkatu 24, hautoo, f) Hämeenkadun kortteli, Amurinlinnasta kaukana Laukontorille päin, hautoo, **12.5.** Työväen teatteri, katto, hautoo, **13.5.** Suomen Trikoosta rantaan päin, tiilirak. hautoo, **16.5.** Valkoinen talo, yks pesä lisää edellisiin, **19.5.** Sorinkatu 1, hautoo (O.Haukkovaara), **23.5.** a) Kirkkokatu, keltainen rakennus, jossa ruosteen värinen katto, ruokkii pull. b) Handelsbanken, hautoo, c) Aleksanterinkatu 14, hautoo (eri puolella rakennusta kun kalalokki), d) Rautatiekadun pun. rakennus, hautoo, **25.5** Itsenäisyydenkatu 16, poikasia (A.Aalto), **2.6.** a) Nekala, Logistiikkakeskuksen varistorakennus katolla, 1 pull, b) Pajakatu, hautoo (Markku Leinonen) c) Näsilinnankatu 16 (H-puisto21), hautoo, **5.6.** Vanha Tampella, mäki, keltainen,mansardikatto, emo + 1 pull, **13.6.** a) Metso Minerals, uusi 3 kuollutta pull, b) 1957 rakennettu tiilirak (ks. kalatiira), 1 pull, **24.6.** Vihilahdenkatu 5, 2 yks katolla, tästä osoitteesta ilmoitettu pesä, **27.6.** Sotainvalidien veljeskoti, Kauppi, 1 pull katolla, ilmoitettu 2 paria, **7.7.** Kaleva, Ilmarin päiväkotia, pesä katolla, 1 pull, (Eevaliisa Martoma), **16.7.** Amuri 2 pesivää paria, toinen pari tulkittu sisältyvän edellisiin (M. Lagerström ilm).

Kalalokki *Larus canus* (70)

Tampere: **5.5.** a) PIR>Hesburgerin (Itsenäisyydenkatu 9) kattoreunus, hautoo, b)Tullintoria seuraavan talon katto (Hammarenink.-Åkerlundink), hautoo, **6.5.** a) tieto: Hämeenkatu 25, hautoo, b) Vapriikki > sisäänkäyntiä vastapäätä oleva punatiilinen, vanha rak, nurkkauksessa, hautoo, **7.5.** a) Metso Minerals (Lokomo), halli, jonka katolla kyltti METSO (ks. L arg), 4 pesää, joista yhdessä 1 muna, muissa 3, b) kupukattoinen vanha punatiilirak (edellisestä N), hautoo c) Frenckell, sisäpiha, ruokalan sisäänkäynnin räystääs, hautoo, **8.5.** a) tieto: Tesoma, Raflatac, hautoo kylmävaraston katolla, b) tieto: Jukolankatu 2 (Huikkaanaukio), mahd. pesintä, Jouni Ahlberg, c) Varalankatu 15, hautoo, Maire Heikkilä, d) Nekala, Pahalampi, rännin päässä hautoo (O.Haukkovaara), e) Frenckell, toinen pari, hautoo, f) Tampellan katto, hautoo, g) Kaleva, valtion virastotalo, hautoo (Jonna Knuuttila), h) Kraatarinraitti 6, hautoo. Sirpa Rajala, i) Sampola, siipirakennus, hautoo, Aki Pääskynen, **9.5.** a) Amurinlinnan pihassa saunarakennuksen katto, hautoo, b) Onnisen katto+ läh. Metson katto (Kalkku), 3 pesää, c) Ojakadun ja Aleksanterinkadun kulmaus, hautoo (Ritva Mustonen), d) Rantaperkiö, Sulosen naapuritalon katto, hautoo (Harri Sulonen), e) Johanneksen koulun siipirakennus, hautoo (Laura Salkonen), **10.5.** Tammerkosken koulun talon katto, hautoo, **12.5.** Kaskitie 7, vinokatto, hautoo (A.Aalto), **13.5.** a) Suomen trikoo, 13 pesää myöh 14 pesää (Olavi Kalkko), b) Haarlan kiinteistö, hautoo, **14.5.** Sampola, 3 pesää, **16.5.** Valkoinen talo, hautoo, **19.5.** Tampereen yliopisto, Atalpa, ilmoituksen mukaan pesii, en itse nähnyt, **23.5.** a) Koskikeskus, lasikupoli, hautoo, b) Kela, hautoo, c) Hatanpäänvaltatie 6, hautoo, d) Tuomiokirkonkatu 7, hautoo, Aleksanterinkatu 14, hautoo, **25.5.** a) Keskussairaala, 2 hautovaa, b) VR:n makasiinit, toinen vihreä rakennus, toinen punatiilinen kaareva, 2 hautovaa, **2.6.** a) Pyynikin amm.koulu syöksyvä emo (H. Willberg), b) Suomen Triko 14 pesää (O.Kalkko) (ks. 13.5.), **5.6.** Ranta-Tampella, Takomo, hautoo, **6.6.** a) Pienteollisuustalo, poikasia, myös toinen pesä, josta munat kadonneet, b) Tullin parkkitalon katto, poikasia, c) Tullintorin et.puolella olevan rakennuksen katto 2 pesää, **11.6.** Tekn.korkeakoulu, Konetalo 2 pesää, munia, **13.6.** METSO, uusia 2 puu- ja toinen rakennus (sama kuin kalatiiroilla) 2 pull, **27.6.** Kaukokiidon katolla 2 pesää (Mikko Honkiniemi), **16.7.** Amuri, pesivä pari, Suokatu (M.Lagerström, ilm.), **5.8.** Härmälä, Kalmar Industries, todennäk. 2 pesää (Antero Vainio).

Selkälokki *Larus fuscus* (2)

7.5. Metso Minerals, 2 paria alueella, oleskelee katoilla, **17.6.** poikaset rengastettu (R. Juvaste), **13.5.** ent. Suomen Trikoo, hautoo, **17.6.** tuhkaselkälökin ja harmaalökin sekapari (R. Juvaste).

Naurulökki *Larus ridibundus* (1)

13.5. Suomen trikoosta rantaan päin, sama katto kuin harmaalökki ed. mutta eri tasanne, hautoo

Kalatiira *Sterna hirundo* (30)

2.6. Tampereen Vesi, katto, 9 pesää, **13.6.** Metso Minerals (1957 rak, punatiilirakennus) 5 pesää, **24.6.** Metso, Automationworks, Sarankulmantie 14, 5 pesää, **26.6.** Viinikka Startax 10 pesää, **9.7.** Hervannan paloasema, 1 pesä